

Ek 5
Türk Sigorta Sektörü

Türk Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği

Türk Sigorta Sektörü

1. Giriş

İnsanlık, tarihinin başladığı andan itibaren birçok tehlikeyle karşı karşıya kalmış ve bu tehlikelere karşı korunma ve korunmasına yardımcı olacak araçlara sahip olabilme çabalarını sürdürmüştür. Bu çabalar insanlar arasında bir tür dayanışma olan sigortacılığı ortaya çıkarmıştır. İlk düzenli sigorta poliçesi olarak kabul edilen mukavele ise 1347 yılında Genova'dan hareket eden bir gemi için düzenlenmiş, ilk sigorta şirketi de 1424 yılında yine Genova'da kurulmuştur. Böylece modern sigortacılığın deniz sigortacılığı ile başladığı kabul edilmektedir.

Ülkemizde sigortacılığın başlamasına neden olan olay 1870 yılında Beyoğlu'nda çıkan yangındır. Bu yangından sonra yabancı sigorta şirketleri acente açarak İstanbul'da faaliyete başlamışlardır. Bu gelişmelerden sonra sigortacılık dünyadaki ekonomik ve teknolojik gelişmeyi yakından izleyerek gelişimini sürdürmüştür. Bu gelişimlerin bir sonucu olarak insanların maruz kaldıkları tehlikeler artmış ve böylece sigorta şirketlerinin ürün yelpazeleri de genişleyerek gelişmiştir.

2. Durum Analizi

2.1. Mevcut Durum

2002 yıl sonu itibariyle 58 sigorta şirketi faaliyet göstermekte iken yaşanan ekonomik krizler sonucunda sektörde faaliyet gösteren şirketlerin sayısı 2003-6 aylık dönem sonunda 53'e düşmüştür. 2002 yıl sonunda aktif büyüklüğü 5.4 trilyon TL olan sigorta sektörünün 2003-6 aylık dönem sonunda aktif büyüklüğü 6.2 trilyon TL'ye yükselmiştir.

Tablo 1. Sigorta Şirketlerinin Aktif Büyüklüğü**(Milyar TL)**

	1990	1995	2000	2001	2002	2003 (6 Aylık)
Aktif Büyüklüğü	2.725	83.282	2.679.090	4.053.028	5.434.366	6.262.741

(ABD \$)

	1990*	1995*	2000*	2001*	2002*	2003** (6 Aylık)
Aktif Büyüklüğü	947.167.188	1.464.376.143	3.988.135.732	2.815.449.368	3.314.153.115	4.449.084.891

*: 31.12 Tarihindeki T.C Merkez Bankası kurlarıdır.

**: 30.06 Tarihindeki T.C Merkez Bankası Kurlarıdır.

2002 yıl sonunda toplam prim üretimi cari fiyatlarla bir önceki yıla göre yüzde 48.45 oranında artarak 3.7 Trilyon TL'ye yükselmiştir. Aynı dönemde ABD Doları bazında toplam prim geliri yüzde 30.33 oranında artarak 2.2 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. 2003-6 aylık dönem sonunda prim üretimi 2.4 trilyon TL, ABD Doları bazında 1.7 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2. Sigorta Branşları İtibariyle Prim Üretimi**(Milyar TL)**

	1990	1995	2000	2001	2002	2003 (6 Aylık)
Yangın	486	11.142	261.949	449.050	676.549	462.820
Nakliyat	283	7.030	71.480	109.530	163.267	97.397
Kaza	1.016	31.586	828.092	1.026.479	1.489.223	963.007
Makina-Montaj	75	2.633	68.562	122.548	195.868	105.728
Tarım	23	606	6.566	8.655	15.424	12.270
Hukuksal Koruma	-	-	1.533	2.254	2.878	2.011
Sağlık	-	3.024	188.855	270.383	410.422	277.719
Ferdi Kaza	-	-	37.414	54.259	78.097	48.181
Kredi	-	-	83	354	444	944
Hayat Dışı Toplam	1.883	56.020	1.464.534	2.043.512	3.032.171	1.970.068
Hayat	452	8.168	326.205	461.350	686.350	468.508
Genel Toplam	2.335	64.188	1.790.739	2.504.862	3.718.520	2.438.576

(ABD \$)

	1990*	1995*	2000*	2001*	2002*	2003** (6 Aylık)
Yangın	168.925.965	182.492.908	389.941.459	311.934.735	412.594.031	328.789.817
Nakliyat	98.366.354	115.138.697	106.405.527	76.085.163	99.568.530	69.191.353
Kaza	353.145.638	517.341.321	1.232.711.387	713.046.727	908.204.020	684.125.352
Makine-Montaj	26.068.822	43.128.820	102.061.909	85.128.605	119.450.280	75.109.740
Tarım	7.994.439	9.926.983	9.774.838	6.012.146	9.406.341	8.716.674
Hukuksal Koruma	-	-	2.282.306	1.565.491	1.755.151	1.428.625
Sağlık	-	49.526.190	281.132.658	187.822.544	250.296.235	197.293.071
Ferdi Kaza	-	-	55.694.648	37.690.896	47.627.527	34.228.042
Kredi	-	-	123.853	245.872	270.774	670.623
Hayat Dışı Toplam	654.501.217	917.554.919	2.180.128.583	1.419.531.819	1.849.172.890	1.399.553.297
Hayat	157.108.099	133.775.936	485.594.392	320.478.583	418.571.180	332.830.603
Genel Toplam	811.609.315	1.051.330.855	2.665.722.975	1.740.010.402	2.267.744.070	1.732.383.900

*: 31.12 Tarihindeki T.C Merkez Bankası kurlarıdır. **: 30.06 Tarihindeki T.C Merkez Bankası Kurlarıdır

Tablo 3. Sigorta Branşları İtibariyle Ödenen Hasarlar**(Milyar TL)**

	1990	1995	2000	2001	2002	2003 (6 Aylık)
Yangın	159	4.595	149.172	170.458	257.903	137.951
Nakliyat	105	1.941	30.945	39.103	59.108	56.535
Kaza	374	16.843	425.683	599.420	869.043	564.621
Makina-Montaj	31	1.408	35.912	54.512	224.933	60.098
Tarım	13	240	2.759	3.352	6.474	4.032
Hukuksal Koruma	-	-	1	1	6	6
Sağlık	-	1.728	121.823	180.408	259.152	168.930
Ferdi Kaza	-	-	3.507	6.736	9.890	7.990
Kredi	-	-	-	314	397	36
Hayat Dışı Toplam	682	26.755	769.801	1.054.304	1.686.906	1.000.199
Hayat	27	1.258	240.682	449.516	532.769	329.719
Genel Toplam	709	28.013	1.010.483	1.503.820	2.219.675	1.329.918

(ABD \$)

	1990*	1995*	2000*	2001*	2002*	2003** (6 Aylık)
Yangın	55.265.902	80.795.471	222.059.798	118.409.216	157.282.382	98.001.132
Nakliyat	36.496.350	34.129.273	46.065.216	27.163.029	36.047.068	40.162.768
Kaza	129.996.524	296.156.281	633.678.444	416.389.095	529.986.675	401.109.795
Makina-Montaj	10.775.113	24.757.350	53.459.171	37.866.942	137.175.597	42.693.942
Tarım	4.518.596	4.220.003	4.107.091	2.328.478	3.948.175	2.864.354
Hukuksal Koruma	-	-	1.489	695	3.659	4.262
Sağlık	-	30.384.020	181.347.644	125.321.017	158.044.086	120.008.781
Ferdi Kaza	-	-	5.220.576	4.679.185	6.031.426	5.676.139
Kredi	-	-	-	218.121	242.111	25.575
Hayat Dışı Toplam	237.052.485	470.442.397	1.145.939.428	732.375.777	1.028.761.179	710.546.749
Hayat	9.384.776	22.119.848	358.283.031	312.257.783	324.909.666	234.234.151
Genel Toplam	246.437.261	492.562.245	1.504.222.459	1.044.633.560	1.353.670.845	944.780.900

*: 31.12 Tarihindeki T.C Merkez Bankası kurlarıdır.

**: 30.06 Tarihindeki T.C Merkez Bankası Kurlarıdır

Tablo 4. Sigorta Branşları İtibariye Teknik Karlar**(Milyar TL)**

	1990	1995	2000	2001	2002	2003 (6 Aylık)
Yangın	106	1.535	44.789	21.164	59.253	13.580
Nakliyat	66	1.654	20.133	30.311	47.099	27.749
Kaza	171	2.494	90.920	84.805	90.206	-91.646
Makina-Montaj	13	482	14.185	18.243	17.958	8.787
Tarım	3	90	1.355	873	1.839	943
Hukuksal Koruma	-	-	934	1.584	1.962	836
Sağlık	-	421	23.007	26.830	51.457	-5.129
Ferdi Kaza	-	-	15.392	23.367	31.992	12.854
Kredi	-	-	4	21	16	40
Hayat Dışı Toplam	358	6.677	210.719	207.198	301.782	-32.076
Hayat	70	1.163	69.889	81.029	142.077	92.287
Genel Toplam	428	7.840	280.608	288.227	443.859	60.211

(ABD \$)

	1990*	1995*	2000*	2001*	2002*	2003** (6 Aylık)
Yangın	36.843.935	26.990.435	66.673.614	14.701.643	36.135.497	9.647.305
Nakliyat	22.940.563	29.082.853	29.970.302	21.055.637	28.723.369	19.713.039
Kaza	59.436.913	43.852.863	135.344.949	58.910.075	55.012.212	-65.105.811
Makine-Montaj	4.518.596	8.475.172	21.116.015	12.672.561	10.951.703	6.242.332
Tarım	695.169	1.582.501	2.017.074	606.432	1.121.516	669.912
Hukuksal Koruma	-	-	1.390.367	1.100.331	1.196.528	593.899
Sağlık	-	7.402.588	34.248.584	18.637.549	31.381.099	-3.707.606
Ferdi Kaza	-	-	22.912.775	16.231.964	19.510.351	9.131.551
Kredi	-	-	5.954	14.588	9.758	28.416
Hayat Dışı Toplam	124.435.176	117.386.412	313.679.635	143.930.779	184.042.031	-22.786.963
Hayat	24.330.900	20.449.430	104.037.870	56.287.064	86.645.789	65.561.181
Genel Toplam	148.766.076	137.835.842	417.717.505	200.217.843	270.687.820	42.774.218

*: 31.12 Tarihindeki T.C Merkez Bankası kurlarıdır.

**: 30.06 Tarihindeki T.C Merkez Bankası Kurlarıdır

Tablo 5. Hayat Dışı Sigorta Branşlarının Hasar/Prim Oranları

						(%) 2003 (6 Aylık)
	1990	1995	2000	2001	2002	
Yangın	50.22	51.97	39.60	66.02	41.90	37.49
Nakliyat	80.77	54.90	56.59	66.83	50.24	59.19
Kaza	57.33	70.41	69.30	73.71	70.74	94.84
Makina-Montaj	90.65	54.77	69.37	206.67	65.94	64.20
Tarım	63.23	53.95	36.02	47.56	60.10	64.96
Hukuksal Koruma	-	-	0.06	0.08	0.27	0.61
Sağlık	-	75.80	76.26	77.15	74.82	88.64
Ferdi Kaza	-	-	14.10	18.46	17.01	27.62
Kredi	-	-	-	207.22	117.39	26.21
Toplam	60.57	63.95	62.22	77.95	61.59	72.34

Tablo 6. Sigorta Şirketlerinin Yatırımları**(Milyar TL)**

	1995	2000	2001	2002	2003 (6 Aylık)
A. Menkul Değerler	39.621	1.318.826	2.052.482	2.795.320	3.418.147
Hazine Bonosu	26.889	187.966	561.963	1.173.726	911.786
Devlet Tahvili	7.310	870.073	1.067.294	1.405.882	2.270.516
Yatırım Fonu	810	70.568	126.158	52.493	54.484
Hisse senetleri	2.103	143.737	185.535	15.097	15.235
Diğer	2.509	46.482	111.532	148.122	166.126
B. Gayrimenkullar	6.457	122.031	220.863	335.648	392.017
C. Vadeli Banka Mevduatı	4.272	325.390	440.510	450.996	365.277
D. İştirakler	1.607	122.304	195.293	322.899	374.547
E. İkrarlar	156	5.297	19.618	26.048	53.863
Genel Toplam	52.113	1.893.848	2.928.766	3.930.911	4.603.851

(ABD \$)

	1995*	2000*	2001*	2002*	2003** (6 Aylık)
A. Menkul Değerler	696.669.714	1.963.225.235	1.425.763.441	1.704.728.479	2.428.270.014
Hazine Bonosu	472.798.565	279.809.159	390.369.465	715.797.883	647.737.679
Devlet Tahvili	128.534.252	1.295.204.424	741.399.324	857.378.434	1.612.986.779
Yatırım Fonu	14.242.509	105.048.641	87.636.074	32.012.904	38.705.727
Hisse senetleri	36.977.775	213.969.171	128.882.504	9.206.919	10.823.026
Diğer	44.116.613	69.193.840	77.476.074	90.332.338	118.016.804
B. Gayrimenkullar	113.535.659	181.657.276	153.423.217	204.695.242	278.490.985
C. Vadeli Banka Mevduatı	75.116.050	484.380.449	306.001.735	275.040.326	259.494.745
D. İştirakler	28.256.436	182.063.668	135.660.931	196.920.253	266.080.203
E. İkrarlar	2.743.002	7.885.198	13.627.709	15.885.397	38.264.565
Genel Toplam	916.320.861	2.819.212.076	2.034.477.034	2.397.269.697	3.270.600.513

*: 31.12 Tarihindeki T.C Merkez Bankası kurlarıdır.

**: 30.06 Tarihindeki T.C Merkez Bankası kurlarıdır

Sigorta Şirketlerinde İstihdam

31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla sigorta şirketlerinin merkez ve bölge kuruluşlarında çalışan toplam personel sayısı, bir önceki yıla göre yüzde 5,9 oranında artarak 10.538 kişiye çıkmıştır. Şirket başına düşen ortalama çalışan kişi sayısı ise 182'dir. Çalışan kadın sayısı 2002 yılı sonu itibarıyla 5.602'ye çıkmış ve sektörel istihdam içindeki payı bir önceki yıla göre artarak yüzde 53.2 olmuştur. Çalışan erkek sayısı ise 4.936 olmuş ve sektörel istihdam içindeki payı yüzde 46.8 olarak gerçekleşmiştir.

	1990	1995	2000	2001	2002
Erkek	308	3.199	4.617	4.665	4.936
Kadın	335	3.062	5.334	5.290	5.602
Toplam	643	6.261	9.951	9.955	10.538

Kaynak: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu Türkiye'de Sigorta Faaliyeti Hakkında Rapor(1990, 1995, 2000, 2001, 2002)

Sigorta ve reasürans şirketlerinde çalışanların mezun oldukları eğitim kurumlarına göre dağılımına bakıldığında, sektörde çalışanların eğitim düzeyinin giderek yükseldiği görülmektedir. Sektörel istihdamda ilkökul, ortaokul, lise düzeyinde eğitim almış olanların oranı azalırken, yükseköğrenim ve lisansüstü düzeyinde eğitim görenlerin sayısı ve oranı artmaktadır.

	1990	1995	2000	2001	2002
İlkokul	49	314	253	203	192
Ortaokul	66	246	206	175	164
Lise	271	2.424	3.324	2.870	2.775
Yükseköğrenim	257	3.277	6.168	6.339	7.050
Lisansüstü	Veri yok	Veri yok	Veri Yok	368	357
Toplam	643	6.261	9.951	9.955	10.538

Kaynak: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu Türkiye'de Sigorta Faaliyeti Hakkında Rapor(1990, 1995, 2000, 2001, 2002)

2002 yıl sonu itibarıyla sektörde faal olan yetkili acente sayısı 11.248'dir. Her bir acentede ortalama 5 kişi çalıştığı varsayılarak aracılık hizmetlerinde 56.000 kişi olmak üzere toplam olarak sigorta sektörü 70.000 kişiye istihdam olanağı sağlamaktadır.

Tablo 7. Poliçe Sayıları

	1990	1995	2000	2001	2002
Yangın	1.531.875	1.340.289	1.595.064	1.458.694	1.400.137
Nakliyat	591.286	820.282	1.037.110	858.877	851.025
Kaza	4.247.777	8.064.195	9.641.533	10.148.610	9.588.775
Makina Montaj	12.760	165.818	92.851	77.573	82.271
Tarım	-	-	86.371	71.069	97.687
Sağlık	-	-	199.090	203.638	226.553
Hayat	-	-	2.329.938	4.533.709	6.450.604

Kaynak: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu Türkiye’de Sigorta Faaliyeti Hakkında Rapor(1990)

2.2. Plan Ve Programlara Uyum Düzeyi

<p>Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)</p> <p>Mali Sektör Politikaları</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mali sisteme ilişkin mevzuatın ihtiyaçlara cevap verecek şekilde düzenlenmesine devam edilecektir. • Sigorta sektöründe rekabet ortamının oluşması sağlanacaktır. • Sigorta şirketlerinin uluslararası pazarlara açılmalarını temin için gerekli ortam oluşturulacaktır. <p>Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)</p> <p>Tarım, Sanayileşme ve Dünya ile Bütünleşme</p> <p>Tarımsal Politikalar ile İlgili Yapısal Değişim Projesi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Çiftçi gelirlerine istikrar kazandırmak 	<ul style="list-style-type: none"> • Sigorta sektöründe gerçekleşmedi. • 1990 yılından itibaren serbest tarifeye geçilmiş olmakla birlikte henüz rekabetin etik kuralları oluşmadı. • Gerçekleşmedi. • Gerçekleşmedi.
---	---

<p>amacıyla tarım ürünlerinin sigortalanması sistemi geliştirilecektir.</p> <p>Tüketicinin Korunması</p> <p>Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uluslararası standartlara uygunluk açısından özellikle avukat, doktor, mali müşavirler ile kendi kanunlarına göre kamu hizmeti niteliği taşıyan diğer hizmet alanlarında çalışanlar mesleki sigortaya kavuşturulacak ve sunulan hizmetin sonucunda ortaya çıkacak zararlardan dolayı, hizmet sunanların sorumluluğu ve tüketicilerin zararlarının tazminini içeren hizmetten sorumluluk ile ilgili yasal düzenleme çalışmaları yapılacaktır. <p>Finans Reformu, Mali Piyasalarda Etkinliğin Artırılması, Dünya ile Entegrasyon ve Mülkiyetin Tabana Yayılması</p> <p>Amaçlar İlkeler, Politikalar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Başta sağlık ve hayat sigortası ile zorunlu sigortalar olmak üzere, sigortacılığın her alanında hizmet ağının genişletilmesi, hizmet kalitesinin yükseltilmesi ve yaygınlaştırılması, mevcut sosyal güvenlik sistemini tamamlayıcı bir yapıya kavuşturulması ve sigortacılık eğitiminin geliştirilmesi, toplanan fonların çeşitli yatırım unsurlarıyla ekonomiye kazandırılması 	<ul style="list-style-type: none"> • Gerçekleşmedi. • Kısmen gerçekleşti.
---	---

<p>sağlanacaktır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sigortacılığın tanıtılması ve halkın bu konularda bilinçlendirilmesi için her düzeyde eğitim çalışmalarına ağırlık verilecektir. • Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Sorumluluk Sigortası, Deniz, Göl ve Nehirlerdeki Ulaşım Araçlarının Sorumluluk Sigortası, Tıbbi Sorumluluk Sigortası, Ürün Sorumluluk Sigortası, Seyahat Acenteleri Sorumluluk Sigortası zorunlu sigorta kapsamına alınacak, sigorta şirketlerinin sermaye piyasasında kurumsal yatırımcı olarak yer almaları sağlanacaktır. <p>Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sigortacılık sektörünün daha etkin çalışmasını sağlamak amacıyla; Özel Sigorta Sözleşmeleri Kanunu, Sigortacılığın Düzenlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun, Sigorta Eksperleri Odası Kanunu hazırlanacak, Kar Paylı Hayat Sigortaları Yönetmeliği, Sigorta Aktüerleri Yönetmeliği ve Sigorta İhtisas Komiteleri Yönetmeliği yürürlüğe konulacaktır. <p>Sosyal Güvenlik Reformu</p> <p>Amaçlar, İlkeler Politikalar</p> <ul style="list-style-type: none"> • VII'nci Plan döneminde genel sosyal güvenlik ilkelerine uygun olarak kurumların mali yapıları iyileştirilecek 	<ul style="list-style-type: none"> • Gerçekleşmedi. • Gerçekleşmedi. • Kar Paylı Hayat Sigortalar Yönetmeliği, Sigorta Aktüerleri Yönetmeliği ve Sigorta İhtisas Komiteleri Yönetmeliği dışındaki mevzuat düzenlemeleri gerçekleşmedi. • Kısmen gerçekleşti.
--	--

<p>ve buna paralel olarak gelir ve aylıkların yükseltilmesiyle kişilerin sosyal güvenlik kurumlarına güvenleri artırılabilecektir. Böylece, devlet asgari gelir düzeyini garanti eden bir sosyal güvenlik hizmeti sağlayacak ve ilave sosyal güvenlik hizmetlerinin özel sigorta programlarıyla karşılanması desteklenecektir.</p> <p>Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)</p> <p>Para, Kur ve Mali Sisteme İlişkin Politikalar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sigortacılık sektörünün fon yaratabilir bir yapıya kavuşturulabilmesi için özel emeklilik sigortalarının gelişmesi sağlanacak, hayat sigortası dalındaki mevcut vergi mevzuatı tekrar gözden geçirilecek, vergisel teşviklere açıklık getirilecektir. • Sigortacılık sektörünün düzenlenmesi ve denetlenmesi hususunda mevzuattaki boşluklar giderilecek, fonların plasmanında güvenli yatırım gerçekleştirilebilmesi amacıyla şeffaflığın uygulanması sağlanacaktır. • Zorunlu sigorta uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kısmen gerçekleşti. • Gerçekleşmedi. • Gerçekleşmedi.
---	---

2.3 Sektörün Güçlü ve Zayıf Yönleri

2.3.1 Güçlü Yönler

- Sigorta ile ülkenin ekonomik kıymetlerinin maruz kaldığı riskler teminat altına alınmakta ve böylelikle milli servet korunmaktadır.
- Doğal afetlerin yarattığı katastrofik riskler, yapılan reasürans anlaşmaları sonucunda ülke riski olmaktan çıkmakta ve bu yolla riskin uluslararası paylaşımı sağlanmaktadır.
- Reasürans anlaşmaları nedeniyle uluslararası sigorta piyasalarında gelişen sigorta teknikleri çok kısa sürede Türk sigorta sektöründe de uygulanabilmektedir. Dolayısıyla uluslararası standartlar yakalanabilmektedir.
- Sektör uluslararası niteliği nedeni ile AB normlarına en kolay uyum sağlayacak bir yapıdadır.
- Gelişme potansiyeli yüksektir.
- İnsan gücü kalitesi yüksektir.
- Türk sigorta sektörü geniş bir ürün yelpazesine sahiptir.

2.3.2. Zayıf Yönler

- Sigortacılık ülke genelinde yaygınlaştırmamıştır. 2002 yıl sonu itibariyle kişi başı prim üretimi Almanya’da 1627 ABD Doları, İspanya’da 1091 ABD Doları, İzlanda’da 979 ABD Doları, Yunanistan’da 253 ABD Doları, Tunus’ta 38 ABD Doları iken Türkiye’de 35 ABD Dolarıdır.
- Vergi uygulamaları sektörün ve sigortalının aleyhine sonuçlar vermektedir. Örneğin itfaiye hizmetleri için sadece yangın poliçesi yaptıran kişilerden Yangın Sigorta Vergisi alınmakta, aynı hizmetten faydalanan fakat sigorta yaptırmayan kişilerden böyle bir vergi alınmamaktadır.
- Sektör için gerekli olan yasal alt yapı henüz tamamlanamamıştır.
- Denetim eksikliği nedeniyle zorunlu sigortalar hedeflenen sigortalı sayısına ulaşamamaktadır.

3. Sektörün Sorunları ve Çözüm Önerileri

Sektörün yaşadığı sorunların büyük bir kısmı halen devam etmektedir. Sektör sorunları kronikleşmiş bir halde senelerden beri, çözümsüz kalmış; bu durum rekabet gücünü, haksız rekabete dönüştürmüş ve istenilen randımanla çalışmayı önlemiştir. Yaşayan sorunlara

yenilerinin eklenmesi yanında ekonomik ve siyasi ortamın belirsizliği ve yaşanan ekonomik krizler de çözüm olasılıklarını zorlaştırmaktadır.

Sektör sorunları kısaca anahatları ile aşağıda belirtilmiştir.

3.1. Mevzuat Sorunları

3.1.1. Sigortacılık Düzenleme ve Denetim Kanunu

1994 yılından bu yana yürürlükte bulunan ve aynı yıl 3991 sayılı Kanunun Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi sonucunda yasal dayanağını yitiren 539 sayılı KHK'nin önemli hükümleri Anayasa Mahkemesi tarafından çeşitli tarihlerde iptal edilmiş, ayrıca Acenteler Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır. Bunun sonucunda sigorta sektöründe düzenleme ve denetim açısından büyük bir yasal boşluk doğmuştur.

Bu nedenle Birlik, Avrupa Birliği'nin sigortacılığa ilişkin direktiflerini ve bu Birliğe dahil ülkelerin mevzuatını dikkate alarak “Sigortacılık Düzenleme ve Denetim Kanunu Taslağı” hazırlamış, Birliğe üye sigorta şirketlerinin de görüşünü alarak son şekli verilen Taslak, ilgili Devlet Bakanına ve Hazine Müsteşarlığı'na sunulmuştur. Taslakta, özellikle bağımsız bir Sigortacılık Düzenleme ve Denetim Kurumu üzerinde durulmuş, Kurumun ve buna bağlı Denetim Kurulunun her türlü etkilerden arındırılmış olarak mali denetime yönelik çalışması amaçlanmıştır. Kanunun biran önce sektörle birlikte çalışarak düzenlenmesi ve yasanın çıkarılması sektörün en önemli ve acil sorunudur.

3.1.2. Sigorta Sözleşme Kanunu

Sigorta sözleşmelerinin yasal dayanağı 1956 yılında yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunu'nun güncelliğini yitirmiş hükümleridir. Ayrıca Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri özel nitelik taşıyan sigorta sözleşmelerinin düzenlenmesi, işleyişi ve sonuçlandırılması açısından yeterli olamamaktadır.

Tüm Avrupa Birliğinde olduğu gibi bu yasal boşluğun, sigorta sözleşmelerine ilişkin temel ve güncel kural ve koşulları içeren Sigorta Sözleşme Kanunu ile düzenlenmesi zorunlu görölmektedir. Türkiye Sigorta ve Reasürans şirketleri Birliği bu bağlamda Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin yasaları paralelinde bir taslak hazırlama çalışmalarına başlamıştır. Bu yasanın Sigorta Düzenleme ve Denetleme Kanunu ile eř zamanlı olarak yürürlüğe girmesi gerekli görölmektedir.

3.1.3. Türk Ticaret Kanununun 1295 ve 1297'inci Maddeleri

Anayasa Mahkemesinin 11.3.1996 tarihli, 1997/35 sayılı kararıyla iptal edilen TTK'nun 1295 ve 1297'nci maddelerinin ikinci fıkralarından doğan hukuki boşluk halen devam etmektedir. Bu nedenle, Birlik tarafından hazırlanan Sigortacılık Düzenleme ve Denetim Kanunu Taslağına konulan bir hükümle bu boşluğun kapatılması amaçlanmıştır.

T.Ticaret Kanununun sigortacılığa ilişkin hükümlerindeki yetersizlikler dikkate alınarak Genel Şartların düzenlenmesinde esas olacak Sigorta Sözleşme Kanunu'nun hazırlanması zaruri görülmekte ve Adalet Bakanlığınca yürütülen T.Ticaret Kanununun tadili çalışmalarının bir an önce sonuçlanması beklenilmektedir.

3.1.4. Acenteler Yönetmeliği

Anayasa Mahkemesinin 24.10.1995 tarihli kararıyla, 7397 sayılı Kanunun 9uncu maddesinin son fıkrası hükmünün iptal etmesi nedeniyle, dayanaksız kalan ve uygulamadan kalkan Acenteler Yönetmeliğinin doğurduğu boşluk halen devam etmektedir. Bir an önce çıkarılacak kanun ve ona uygun bir yönetmelik sorunu çözecektir.

3.2.Vergi Sorunları

3.2.1. Deprem Hasar Karşılıkları

539 Sayılı KHK, yangın ve mühendislik sigorta branşlarında verilen deprem teminatları karşılığında alınan deprem sigortası primlerinin 15 yıl süre ile karşılık olarak tutulmasını öngörmektedir.

Ancak ayrılan karşılıkların, vergilerden arındırılması olanağı yasal hükümlerle bugüne kadar sağlanamamıştır. Vergi tekniğine, adaletine ve Türkiye'nin deprem coğrafyasına uymayan bu uygulamanın bir an önce yasayla düzeltilmesi gerekli görülmektedir.

3.2.2. Birikimli Hayat Sigortalarında Vade Gelimi ve İştira'da(sözleşme süresinden önce ayrılma) Yapılan Toplu Ödemelerin Vergilendirilmesi

Stopaj kesintisi için matrah olarak ödemenin tamamının öngörülmesi (her ne kadar on yıldan sonra ayrılmalarda ödenene yüzde 10 gibi çok düşük bir muafiyet uygulanıyor olsa da) Devletçe teşvik edilmesi gereken uzun vadeli bir yatırım olan hayat sigortasında, sigortalının vergilendirilmiş kazancından ödediği hayat sigortası primlerinin sigortadan ayrılırken bir kez daha vergilendirilmesi anlamına gelmektedir.

3.2.3. Satış Elemanlarının Vergilendirilmesi

Hayat sigortası poliçesi pazarlayanların gelir vergisi karşısındaki durumunun açıklığa kavuşturulması ve milli piyango satıcılarının paralelinde bir statüye kavuşturulmaları, bu sigortaların ve pazarlamasının teşviki ve ayrıca devlete vergi kazandırabilmesi açısından gerekli görülmektedir.

3.2.4. Karşılıklar

Sigorta şirketlerinin mali bünyelerinin güçlü tutulabilmesinin önemli şartlarından birisi de AB normlarına uygun karşılıkların ayrılabilmesidir. Ancak bunu sağlamak üzere, bu tür karşılıkların Kurumlar Vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilmesinin sağlanması gerekmektedir.

3.2.5. Yangın Sigorta Vergisi Kapsamının Değiştirilmesi

Yangın Sigorta Vergisi Belediyelere verilmek üzere, prim üzerinden hesaplanıp, müşteriden tahsil edilmektedir. Sadece yangın sigortası yaptıran sigortalılardan alınan bu vergi kaldırılmalı ve yerine gayrimenkulların emlak vergisine esas değeri üzerinden belli bir oranda “İtfaiye Hizmeti Vergisi“ adı altına bir vergi alınmalıdır. Böylece hem tüm gayri menkul sahiplerinin itfaiye hizmeti giderlerine katılımı sağlanacak hem de sadece yangın sigorta poliçesi satın alanlar cezalandırılmamış olacaktır.

3.3. Diğer Sorunlar

3.3.1. Denetim

Sigorta sektörünün içinde bulunduğu yasal boşlukların yanı sıra, etkinliği ve güncelliği olmayan yöntem ve yaklaşımlarla denetlenmeye çalışılması, karşılaşılan bir diğer önemli sorundur.

Düzenleme ve denetim otoriteleri, bu işlevlerini yerine getirmeye çalışırken işler belli bir standart çerçevesinde yürütülememektedir. Birlik ile işbirliği yapılarak Denetim esaslarının yeniden belirlenmesi; denetim gecikmelerini azaltabilecek ve şirketler arasında farklı denetim yapılmasını önleyecektir.

Avrupa Birliğinde sigorta girişimlerinin denetimi mali denetim üzerinde yoğunlaşmakta, bu bağlamda sigorta şirketlerinin teknik karşılıklarının, yükümlülük karşılama yeterliliklerinin,

garanti fonlarının Avrupa Birliği genelinde yürürlükte bulunan kural ve uygulamalara uygunluğunun denetimini içermektedir.

Öte yandan denetim ve düzenleme otoritelerinde personel hareketliliğinin yüksekliği denetim ve düzenleme görev ve işlevlerinin sürekliliğini engellemektedir.

3.3.2. Sigorta Şirketi Kurulması ve El Değiştirmeler

Sigorta düzenleme ve denetiminden sorumlu otoriteler ile B.D.D.K, sigorta şirketi kurulması veya şirket sermayesinin el değiştirmesi aşamalarıyla ilgili izin yetkilerini kullanırken, kurucuların veya yeni sermayedarların değerlendirilmesinde yeterli özeni göstermeden şirket kurulmasına veya el değiştirmelere izin verebilmektedir. Sektörü yakından izleyen ve bu konuda bilgi birikimi olan Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğinden herhangi bir görüş sorulmamaktadır. Hissedarlarının mali sorunları nedeniyle yönetimleri BDDK'ya devredilen sigorta şirketlerinin el değiştirmelerinde de aynı durum sözkonusu olup yapılan hatalar yinelenmektedir. Güvene dayalı olarak çalışması gereken sigorta şirketlerinin bir çoğu, kendileri güvenilir olmayan sermayedarların eline geçmektedir.

AB'de ise kuruluş veya el değiştirme aşamalarında bir sigorta girişimine doğrudan doğruya veya dolaylı iştirak eden gerçek veya tüzel kişi ortakların kimlikleri ve ortaklık payları yetkili otoritelerce ciddi şekilde incelenmekte, bu incelemeden sonra bir sigorta şirketini özenle ve basiretle yönetmek için yeterli nitelikleri taşımayanlara bu izinler verilmemektedir.

3.3.3. Trafik Garanti Sigortası Hesabı

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 108inci maddesiyle Birlik nezdinde oluşan Trafik Garanti Fonu'nun adı 2002 yılından itibaren Trafik Garanti Sigortası Hesabı olarak değişmiştir. Hesaba ilişkin işlemler ve uygulama 1998 yılından itibaren Birlik tarafından yürütülmektedir. Trafik Garanti Sigortası Hesabının tüzel kişiliğinin olup olmadığı, Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanuna göre yapılacak takibatın kim tarafından yapılacağı, Hesabın mali kaynaklarında yetersizlik halinde ödemelerin nasıl karşılanacağı konusunda mevzuat açık değildir. Sigorta şirketlerinin iflası ve tasfiyesi halinde de devreye giren ve bu halde maddi tazminatı da ödeme durumunda kalan Trafik Garanti Sigortası Hesabının, son zamanlarda mali durumları bozulan ve iflasları istenilen şirketler karşısında alacağı sorumluluk, Hesaba büyük yükler getirecek gibi görünmektedir. Bu durum, yukarıda değindiğimiz sorunların, Birliği mali yükümlülük altında bırakmayacak şekilde çözülmesini

ve bunu teminen mevzuatta yeni düzenlemeler yapılmasını gerektirmektedir. Kötü yönetilen ve mevzuata uymayan yöneticilerin sebep olduğu zararların iyi niyetle sigorta yaptıran sigortalıların ödediği paralarla karşılanması hakkaniyete uygun düşmemektedir. Bu nedenle bir an önce mevzuatın değiştirilip hiç olmazsa maddi hasarların kapsamdan çıkarılması hakkaniyet açısından daha doğru olacaktır. Bu Hesaba bütçeden herhangi bir pay aktarılmayıp sadece trafik sigortası yaptıranların ödediği paylar girmektedir.

3.3.4. Sigorta Eksperlik Kursu

Uzun bir zamandan beri sektörün eksper ihtiyacını karşılamak amacı ile Hazine Müsteşarlığı ile yapılan görüşmeler sonucu Eksperlik kurslarının açılması kararlaştırılmış ve Yönetmeliğin verdiği olanak çerçevesinde Kursun açılması yoluna gidilmiştir.

Ancak eksper adaylarının sınav ile belirleniyor olması, sektörde deneyimi olan, kendilerinden yararlanılabilecek pek çok sigortacının eksper olmasını zorlaştırmakta, hiç sigorta bilgisi olmayan, okuldan yeni mezun olmuş, genelde işsizlere iş bulma müessesesi gibi algılanmaya neden olmaktadır.

3.3.5. Sigorta Eğitimi

Özel sigorta bilincinin yaygınlaştırılması ve sigorta eğitiminin yetersizliği karşısında sigortacılığın genel eğitim programlarında yer alması konusunda ilgili kuruluşlara sunulan Birlik önerileri bugüne kadar sonuçsuz kalmıştır.

3.3.6. Zorunlu Deprem Sigortası

Ülkemizin jeolojik yapısı ve buna karşı halkımızın sigorta bilincine sahip olmayışı dikkate alınırsa, konutlarla ilgili Zorunlu Deprem Sigortası Sistemi çok olumlu bir yaklaşımdır. Ancak; Dünya Bankası – Hazine Müsteşarlığı işbirliği ile ortaya çıkan ve sistemi düzenleyen 27.12.1999 tarihli KHK, üç seneye yaklaşan bir süreye rağmen kanunlaşmamıştır.

Hazırlanan yasa tasarısı 2000 yılı Ağustos ayında Afyon depremini takiben komisyondan geçmiş ve Meclis Başkanlığına sunulmuştur. Araya giren seçim nedeni ile tasarı kadük olmuştur. Kadük olması bir bakıma da iyi olmuştur. Zira; Tasarıda, uzun zamandır tanıtımı yapılmakta olan ve belli bir bilince ulaşan DASK ismi, anlaşılmasız şekilde değiştirilmiştir.

DASK Yönetim Kurulunun oluşturulma şekli, Komisyonda değiştirilerek, politik tercihlere ağırlık verilmiştir. Tamamen sigorta ve reasürans teknik ve yöntemleri ile yönetilmesi

gereken Kurum'un politik tercihlere bırakılmaması gerekir. Ülkemizin içinde bulunduğu deprem riski dikkate alındığında konunun siyasilerin oy alma kaygısına bırakılmayacak kadar ciddi bir konu olduğu görülecektir.

4. Sonuç

Sonuç olarak sektör günün ve modern sigortacılığın gereklerini karşılayan bir YASA istiyor. Bu yasa nasıl bir sistem getirmeli ? Kısaca özetlemek gerekirse;

- Şirketlerin sağlıklı faaliyetleri için gerekli özkaynak büyüklüğünü aramalıdır,
- Şirket kurulmasını; sermayedarı ve yöneticisi itibariyle sıkı şekilde elekten geçirmelidir,
- Şirketlerin yükümlülüklerini karşılayacak malî güce sahip bulunduklarını her an için yakından takip edecek bir Denetim sistemi getirmelidir,
- Şirketlerin kuruluş, işleyiş ve denetiminde, politik etkenlerin varlığını ortadan kaldıracak, hiç olmazsa asgariye indirecek bir sistem getirmelidir,
- Mali bünyesi zayıflayan şirketlerin zamanında sistem dışına çıkarılmasını sağlayacak bir düzenleme olmalıdır,
- Sektörü, bürokrasinin ağır, sorumluluktan çekinen ve karar alamayan yapısından kurtarmalıdır,
- Acente sistemini baştan sona ıslâh edici düzenlemeleri içeren bir yasa olmalıdır.

Ayrıca;

- Zorunlu sigortalara gerçek işlerlik sağlayacak bir altyapı ve uygulama oluşturulmalıdır,
- Hizmetin devamlılığı esasını, yöneticinin devamlılığı faktörü ile güçlendiren bir sistem oluşturulmalıdır,
- Vergilendirme rasyonel ve sektör gerçeklerine uygun hale getirilmelidir,
- Özel sigorta bilincinin yaygınlaştırılması ve sigorta eğitiminin yetersizliğinin sonuçlarını ortadan kaldırmak için sigortacılığın genel eğitim programlarında yer alması sağlanmalıdır,

Yaşanan tüm ekonomik darboğazlara ve sigorta sektörünün ilgisizlikten kaynaklanan sorunlarına rağmen bu sektör her yıl enflasyon oranının üzerinde reel olarak gelişmesini sürdürmeye devam etmektedir.

Siyasi otoritenin sektöre göstereceği bir ilgi, hem bireysel hem de ülke ekonomisi yönünden önemli katkılar sağlayacaktır. Sektörün istediği ekonomi üzerine yük getirecek yeni bazı teŗvikler değil, önündeki engellerin kaldırılması ve geliŗmesine fırsat tanınmasıdır.